

NGỮ VĂN 8

TIẾT 46 - TẬP LÀM VĂN
TÌM HIỂU CHUNG VỀ VĂN BẢN THUYẾT MINH,
PHƯƠNG PHÁP THUYẾT MINH,
CÁCH LÀM BÀI VĂN THUYẾT MINH

Tiết 46: TÌM HIỂU CHUNG VỀ VĂN BẢN THUYẾT MINH, PHƯƠNG PHÁP THUYẾT MINH, CÁCH LÀM BÀI VĂN THUYẾT MINH

I/ VAI TRÒ VÀ ĐẶC ĐIỂM CHUNG CỦA VĂN BẢN THUYẾT MINH

1. Văn bản thuyết minh trong đời sống con người.

a. Văn bản : Cây dừa Bình Định

Văn bản: Cây dừa Bình Định trình bày điều gì?

CÂY DỪA BÌNH ĐỊNH

Thân cây làm máng.

Lá làm tranh.

Chõ đồ xôi

Gáo dừa

Cọng lá làm vách

Nước và cùi dừa: để uống, để làm thức ăn, bánh kẹo.

Dừa...mang nhiều lợi ích và gắn bó với cuộc sống đối với con người.

Tiết 46: TÌM HIỂU CHUNG VỀ VĂN BẢN THUYẾT MINH, PHƯƠNG PHÁP THUYẾT MINH, CÁCH LÀM BÀI VĂN THUYẾT MINH

I/ VAI TRÒ VÀ ĐẶC ĐIỂM CHUNG CỦA VĂN BẢN THUYẾT MINH

1. Văn bản thuyết minh trong đời sống con người.

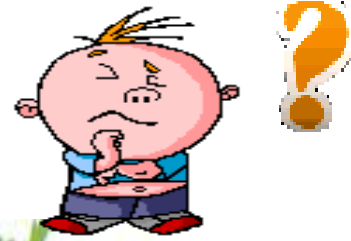
a. Văn bản : Cây dừa Bình Định

+ Trình bày lợi ích riêng của cây dừa.

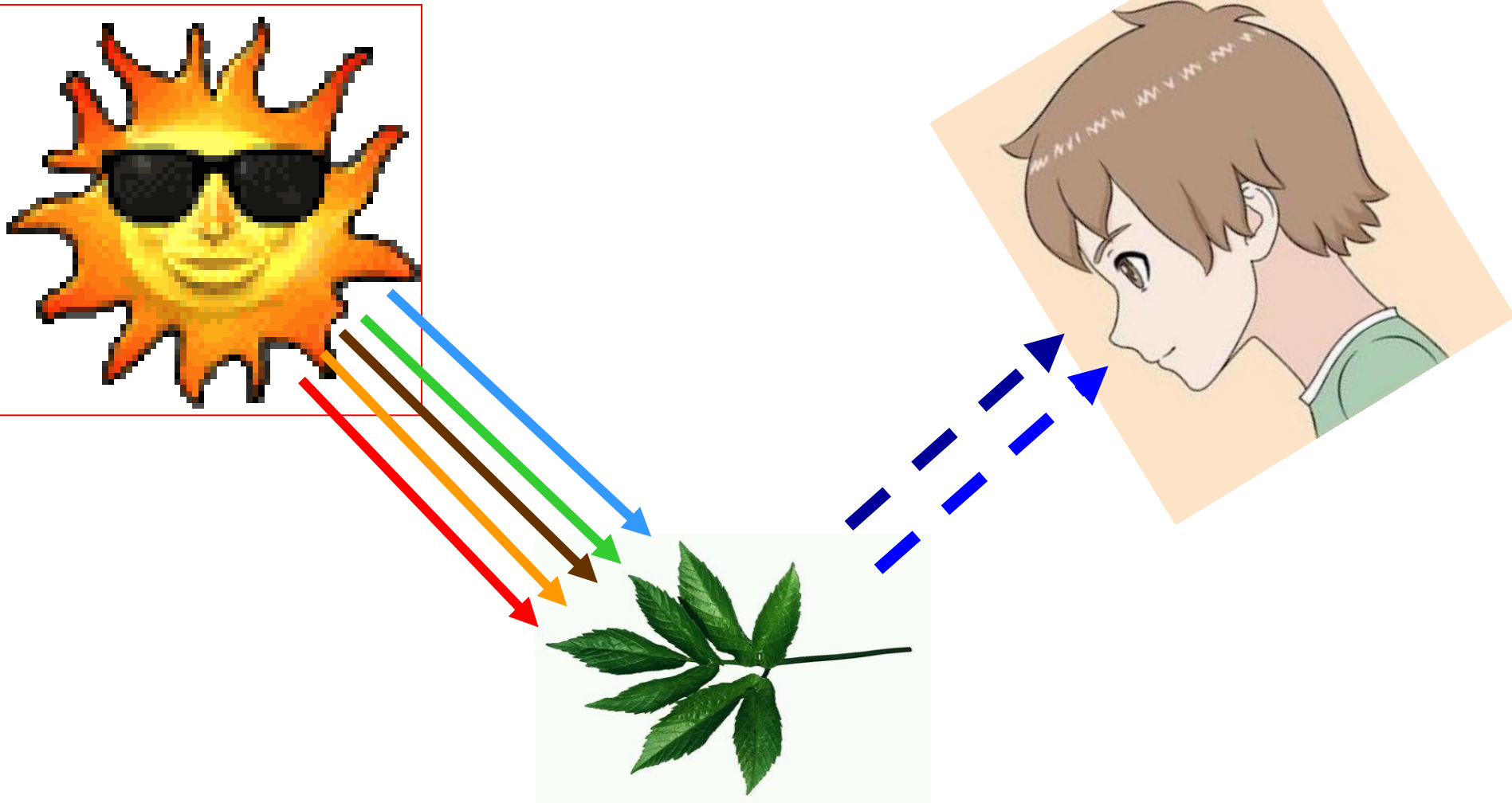
b. Văn bản : Tại sao lá cây có màu xanh lục?

**Tại sao lá cây
có màu xanh.**

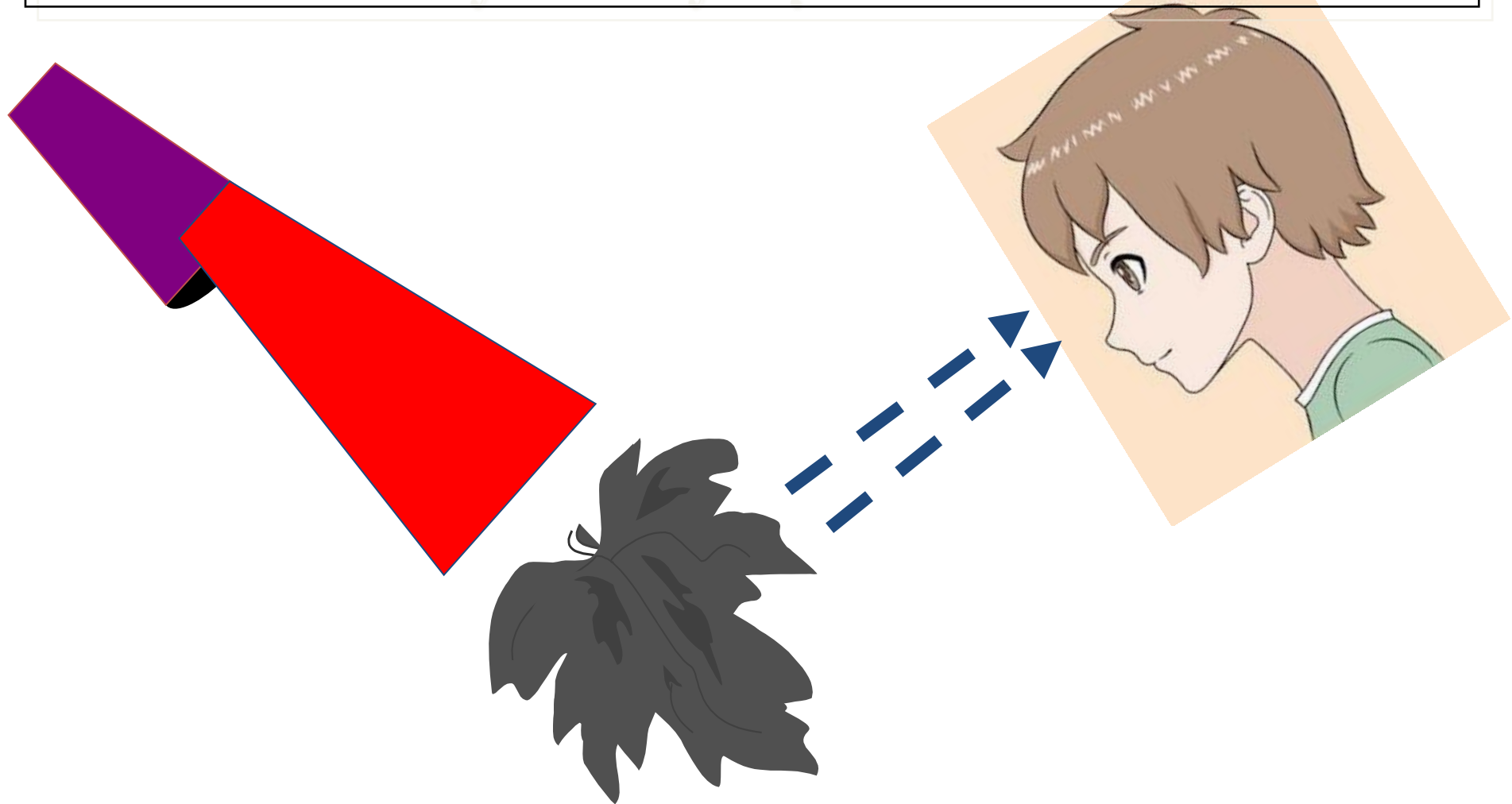
TẠI SAO LÁ CÂY CÓ MÀU XANH LỤC

Chất diệp lục trong lá cây có màu xanh lục vì nó hút các tia sáng có màu khác nhưng không thu nhận màu xanh lục và lại phản chiếu màu này, do đó mắt ta mới nhìn thấy màu xanh lục.

Nếu ta chiếu chất diệp lục của lá cây bằng nguồn sáng màu đỏ, chất này sẽ thu nhận các tia màu đỏ, nhưng vì không có tia sáng màu xanh lục để phản chiếu lại, nên ta nhìn vào lá cây chỉ thấy một màu đen sì.

Tiết 46: TÌM HIỂU CHUNG VỀ VĂN BẢN THUYẾT MINH, PHƯƠNG PHÁP THUYẾT MINH, CÁCH LÀM BÀI VĂN THUYẾT MINH

I/ VAI TRÒ VÀ ĐẶC ĐIỂM CHUNG CỦA VĂN BẢN THUYẾT MINH

1. Văn bản thuyết minh trong đời sống con người.

b. Văn bản : Tại sao lá cây có màu xanh lục?

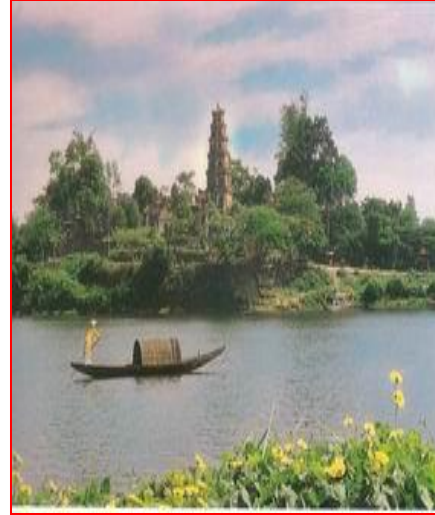
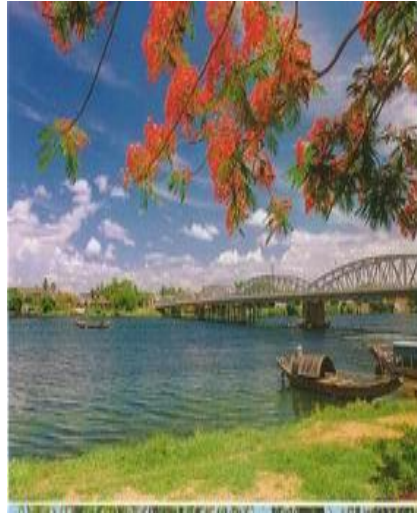
+ Giải thích tác dụng của chất diệp lục đối với màu xanh đặc trưng của lá cây.

c. Văn bản: Huế

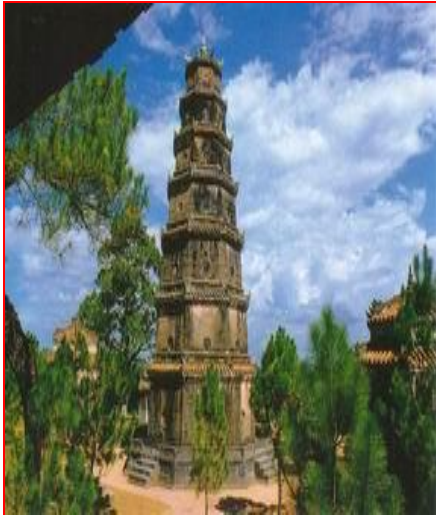
Văn bản Huế
giới thiệu điều
gì?

Văn bản Huế

Sông núi hài hòa

Công trình văn hóa nghệ thuật nổi tiếng

Món ăn đặc sản *Huế*

Com hên

bánh bèo *Huế*

bún bò *Huế*

Sản phẩm - nón lá *Huế*

Tiết 46: TÌM HIỂU CHUNG VỀ VĂN BẢN THUYẾT MINH, PHƯƠNG PHÁP THUYẾT MINH, CÁCH LÀM BÀI VĂN THUYẾT MINH

I. VAI TRÒ VÀ ĐẶC ĐIỂM CHUNG CỦA VĂN BẢN THUYẾT MINH

1. Văn bản thuyết minh trong đời sống con người.

c Văn bản : Huế

+ Giới thiệu Huế với tư cách là một trung tâm văn hóa nghệ thuật lớn của Việt Nam. Nơi có đặc điểm riêng độc đáo.

**Em thường
gặp văn bản
đó ở đâu ?**

*** Các văn bản này thường có ở trong sách báo, ti vi...
quảng cáo về những đặc sản của từng địa phương;
trong sách khoa học sinh vật; ....**

- * Các văn bản thuyết minh**
- Cầu Long Biên một nhân chứng lịch sử**
  - Ca Huế trên Sông Hương.**

Tiết 46: TÌM HIỂU CHUNG VỀ VĂN BẢN THUYẾT MINH, PHƯƠNG PHÁP THUYẾT MINH, CÁCH LÀM BÀI VĂN THUYẾT MINH

I. VAI TRÒ VÀ ĐẶC ĐIỂM CHUNG CỦA VĂN BẢN THUYẾT MINH

1. Văn bản thuyết minh trong đời sống con người.

2. Đặc điểm chung của văn bản thuyết minh

SỰ KHÁC NHAU GIỮA VĂN BẢN THUYẾT MINH VỚI CÁC VĂN BẢN KHÁC

Tự sự	Miêu tả	Nghị luận	Biểu cảm
-Trình bày sự việc, trình diễn biến, nhân vật, cốt truyện...	- Trình bày chi tiết, cụ thể. Giúp người đọc hình dung ra sự vật, con người...	-Trình bày ý kiến, luận điểm - Thể hiện quan điểm của người viết bằng suy luận và lí lẽ...	- Bộc lộ cảm xúc chủ quan của người viết về đối tượng...

Các văn bản trên có thể xem là văn bản tự sự (hay miêu tả, nghị luận, biểu cảm) không? Tại sao? Chúng khác các văn bản ấy ở chỗ nào?

=> Văn bản thuyết minh: Cung cấp tri thức về đặc điểm, tính chất, nguyên nhân của các sự vật, hiện tượng...

Tiết 46: TÌM HIỂU CHUNG VỀ VĂN BẢN THUYẾT MINH, PHƯƠNG PHÁP THUYẾT MINH, CÁCH LÀM BÀI VĂN THUYẾT MINH

I. VAI TRÒ VÀ ĐẶC ĐIỂM CHUNG CỦA VĂN BẢN THUYẾT MINH

2. Đặc điểm chung của văn bản thuyết minh

- + Tri thức trong văn bản thuyết minh khách quan, xác thực, hữu ích cho con người.
- + Trình bày những đặc điểm tiêu biểu của đối tượng.
- + Trình bày, giới thiệu, giải thích...
- + Trình bày bằng ngôn ngữ chính xác, rõ ràng, chặt chẽ, hấp dẫn.

Các văn bản trên có những đặc điểm chung nào làm chúng thành một kiểu riêng ?

Các văn bản trên đã thuyết minh về đối tượng bằng những phương thức nào?

Ngôn ngữ của các văn bản trên có đặc điểm gì?

I. VAI TRÒ VÀ ĐẶC ĐIỂM CHUNG CỦA VĂN BẢN THUYẾT MINH

2. Đặc điểm chung của văn bản thuyết minh

Văn bản thuyết minh có đặc điểm gì?

*Nhiệm vụ:

- Cung cấp tri thức về đặc điểm, tính chất, nguyên nhân,..... của các sự vật, hiện tượng trong tự nhiên xã hội.

*Phương thức:

- Trình bày, giới thiệu, giải thích.

*Tri thức:

- Khách quan, xác thực, hữu ích cho con người.

* Trình bày :

- Chính xác, rõ ràng, chặt chẽ, hấp dẫn.

*Ghi nhớ: Sgk/117

II. Phương pháp thuyết minh

1 Phương pháp nêu định nghĩa, giải thích

Ví dụ:

Huế **là** một trong những trung tâm văn hoá, nghệ thuật lớn của Việt Nam.

- Đối tượng thuyết minh: Huế (A)
- Đặc điểm của đối tượng thuyết minh: một trong những...(B)

Nông Văn Vân **là** tù trưởng dân tộc Tày, giữ chức tri châu Bảo Lạc(Cao Bằng).

- Đối tượng thuyết minh: Nông Văn Vân (A)
- Đặc điểm của đối tượng thuyết minh: tù trưởng...(B)

Vai trò và đặc điểm: Quy sự vật được định nghĩa và chỉ ra đặc điểm,công dụng riêng.

➡ **Phương pháp nêu định nghĩa, giải thích.**

Tiết 46: TÌM HIỂU CHUNG VỀ VĂN BẢN THUYẾT MINH, PHƯƠNG PHÁP THUYẾT MINH, CÁCH LÀM BÀI VĂN THUYẾT MINH

Cây dừa cống hiến tất cả của cải của mình cho con người: thân cây làm máng, lá làm tranh, cọng lá chẻ nhỏ làm vách, gốc dừa già làm chỗ đồ xôi, nước dừa để uống, để kho cá, kho thịt, nấu canh, làm nước mắm

Thân cây làm máng

Lá làm tranh

Cọng lá chẻ nhỏ làm vách,

Gốc dừa già làm chỗ đồ xôi

Nước dừa để uống, để kho cá, kho thịt, nấu canh, làm nước mắm

2 /Phương pháp liệt kê

⇒ **-Kể ra lần lượt các công dụng của cây dừa**

-Làm nổi bật tính chất của sự vật

Tiết 46: TÌM HIỂU CHUNG VỀ VĂN BẢN THUYẾT MINH, PHƯƠNG PHÁP THUYẾT MINH, CÁCH LÀM BÀI VĂN THUYẾT MINH

II. Phương pháp thuyết minh

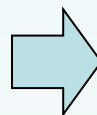

3. Phương pháp nêu ví dụ

Ví dụ:

Ngày nay, đi các nước phát triển,đâu đâu cũng nổi lên chiến dịch chống thuốc lá .Người ta cấm hút thuốc ở tất cả những nơi công cộng, phạt nặng những người vi phạm (ở Bỉ, từ năm 1987,vi phạm lần nhất phạt 40 đô la, tái phạm 500 đô la).

Vai trò: Các ví dụ cụ thể có tác dụng thuyết phục người đọc, khiến người đọc tin.

Phương pháp nêu ví dụ

Ví dụ:

II. Phương pháp thuyết minh

4/ Phương pháp dùng số liệu (con số)

Các nhà khoa học cho biết trong không khí, dưỡng khí chỉ chiếm 20% thể tích, thán khí chiếm 3%. Nếu không có bổ sung thì trong vòng 500 năm con người và động vật sẽ dùng hết số dưỡng khí ấy, đồng thời số thán khí không ngừng gia tăng. Vậy vì sao đến nay dưỡng khí vẫn còn? Đó là nhờ thực vật. Thực vật khi quang hợp hút thán khí và nhả ra dưỡng khí. Một hec-ta cỏ mỗi ngày có khả năng hấp thụ 900 kg thán khí và nhả ra 600 kg dưỡng khí. Vì thế trồng cây xanh và thảm cỏ trong thành phố có ý nghĩa cực kì to lớn.
(Nói về cỏ

Tác dụng :Số liệu phải chính xác, độ tin cậy cao, có cơ sở thực tế.

II. Phương pháp thuyết minh

5/ Phương pháp so sánh

Ví dụ:

Biển Thái Bình Dương chiếm một diện tích lớn gần bằng ba đại dương khác cộng lại và lớn **gấp 14 lần** diện tích **biển Bắc Băng Dương** là đại dương bé nhất.

Tác dụng: Đối chiếu hai hoặc hơn hai sự vật để làm nổi bật tính chất của đối tượng thuyết minh.

III. ĐỀ VĂN THUYẾT MINH VÀ CÁCH LÀM BÀI VĂN THUYẾT MINH

✎ 1. Cách làm bài văn thuyết minh

✎ VD: Văn bản Xe đạp (SGK/138, 139)

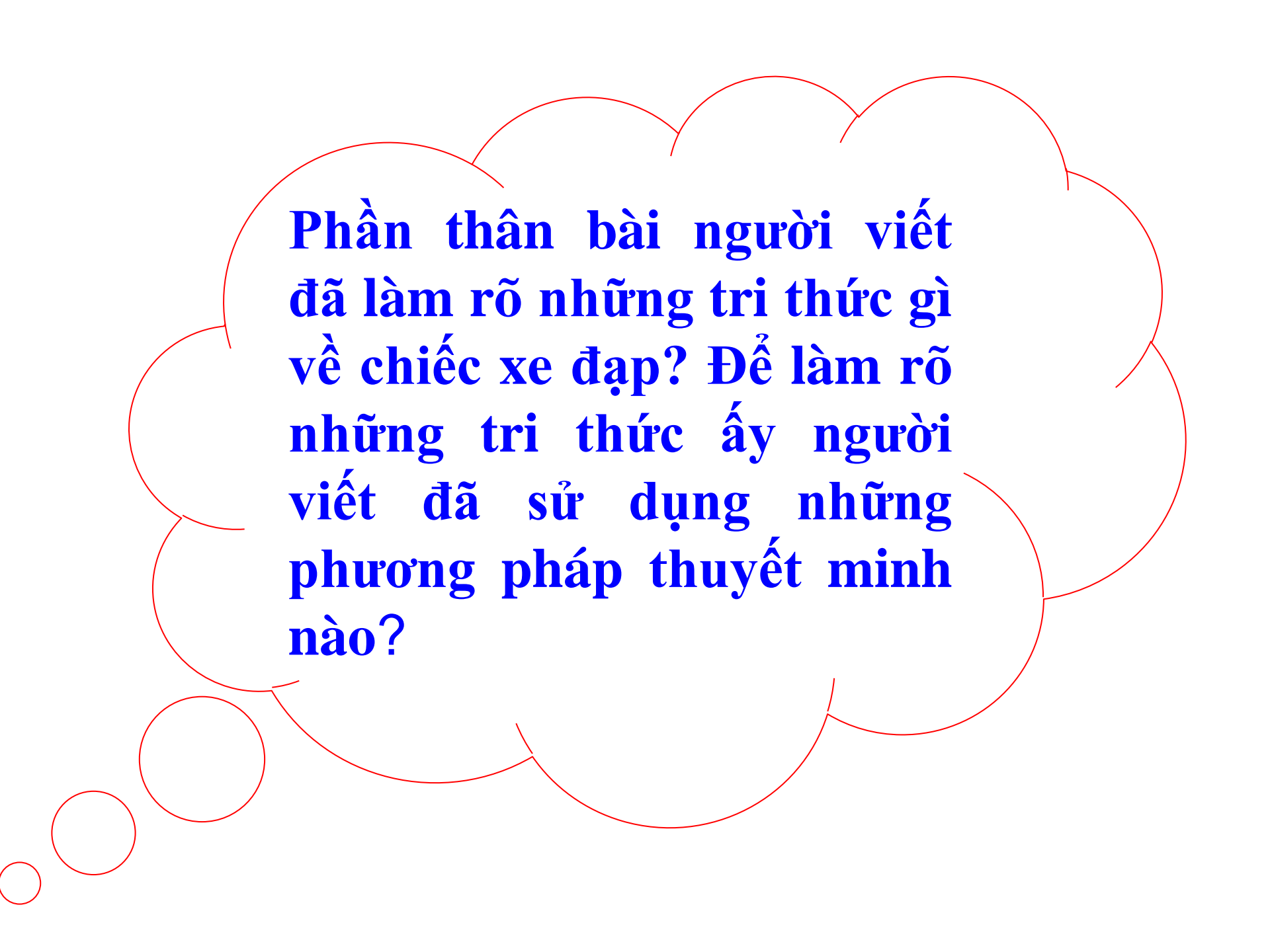
✎ Đối tượng thuyết minh: Xe đạp

✎ * **Bố cục** có 3 phần: Mở bài, thân bài, kết bài.

Mở bài : từ đầu.....nhờ sức người : giới thiệu khái quát về chiếc xe đạp.

Thân bài: tiếp từ “xe đạp.....thể thao”: giới thiệu cấu tạo, nguyên tắc hoạt động, lợi ích của chiếc xe.

Kết bài: còn lại: vị trí của chiếc xe đạp trong đời sống con người Việt Nam và trong tương lai.

Phần thân bài người viết đã làm rõ những tri thức gì về chiếc xe đạp? Để làm rõ những tri thức ấy người viết đã sử dụng những phương pháp thuyết minh nào?

Xe đạp

Bộ phận chính

Bộ phận phụ

Lợi ích

Hệ thống truyền động:
khung, bàn đạp, trục, ổ bi, đĩa, ổ líp, dây xích, bánh xe,...

Hệ thống điều khiển:
Ghi đông, bộ phanh ...

Hệ thống chuyên chở: yên xe, dàn đèo hàng, giỏ đựng đồ.

Chấn xích, chấn bùn, đèn xe, chuông.

Là phương tiện giao thông tiện lợi, rèn luyện sức khỏe.

PP thuyết minh:
liệt kê;
nêu số liệu

PP thuyết minh:
liệt kê; giải thích;
phân loại, phân tích

PP thuyết minh:
liệt kê; giải thích;
phân loại, phân tích.

PP thuyết minh:
liệt kê, giải thích.

PP thuyết minh:
liệt kê, định nghĩa

Hệ thống chuyên chở

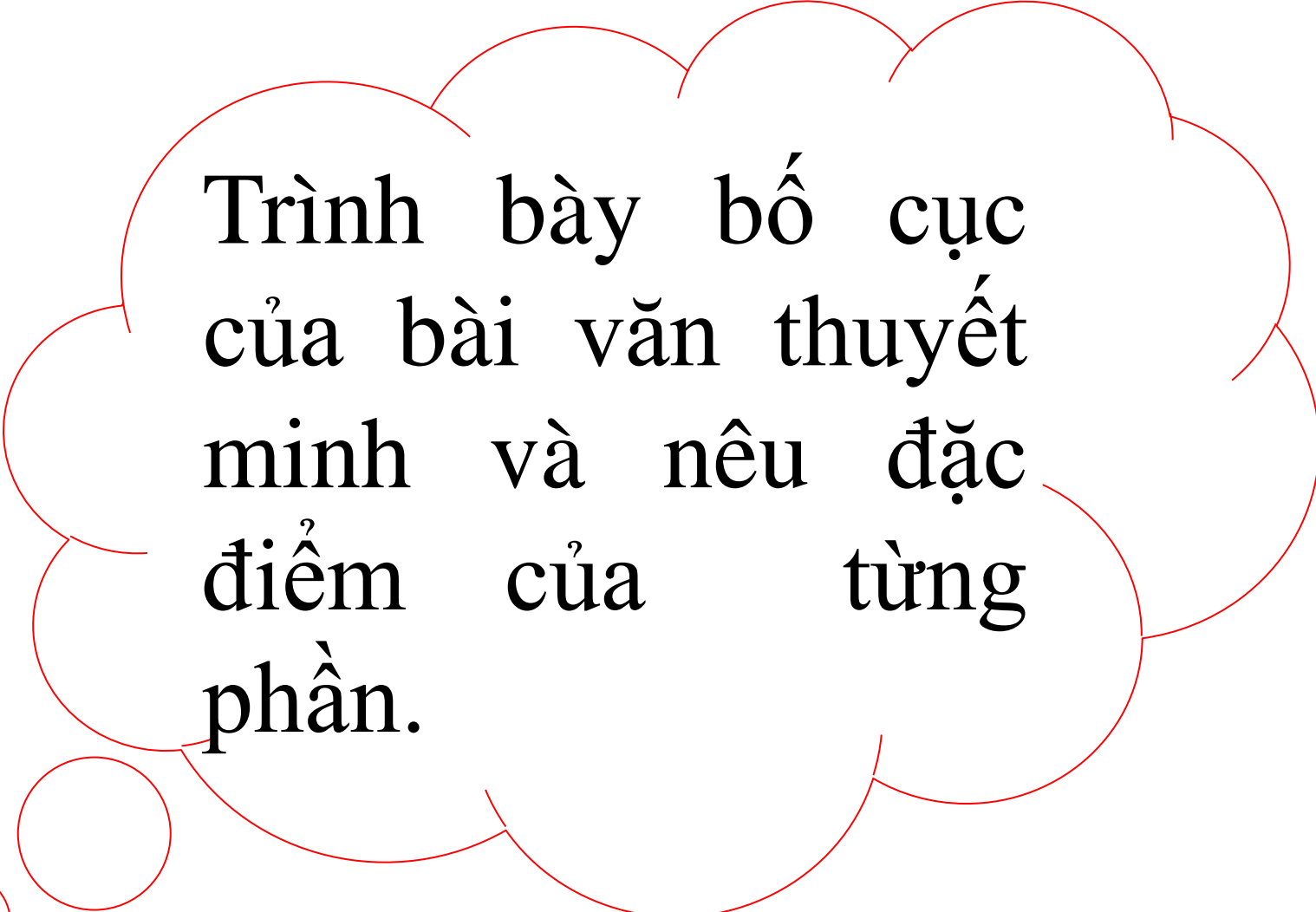
Hệ thống điều khiển

Hệ thống truyền động

Phân biệt văn bản trên với văn bản miêu tả chiếc xe đạp?

Văn bản miêu tả	Văn bản thuyết minh
<p>+Chú trọng đến màu sắc, kiểu dáng, vẻ đẹp...của một chiếc xe cụ thể.</p> <p>+ Khi miêu tả luôn có yếu tố cảm xúc: Thích hay không, yêu mến hay không...</p>	<p>Văn bản thuyết minh: Mục đích là để giúp cho người đọc hiểu về cấu tạo, nguyên lý vận hành của xe đạp nói chung.</p>

A large red thought bubble with a scalloped edge, containing the text. To the bottom left of the main bubble, there are three smaller red circles of increasing size, also with scalloped edges, arranged in a diagonal line.

Trình bày bố cục
của bài văn thuyết
minh và nêu đặc
điểm của từng
phần.

✂ 1.Cách làm bài văn thuyết minh

✂ **Bố cục của bài văn thuyết minh**

Nêu những yêu cầu để làm
tốt bài văn thuyết minh ?

- Những yêu cầu để làm tốt bài văn thuyết minh

- + Tìm hiểu kỹ đối tượng thuyết minh.
- + Xác định rõ phạm vi tri thức về đối tượng.
- + Sử dụng phương pháp thuyết minh thích hợp.
- + Ngôn từ chính xác, dễ hiểu.

2. Ghi nhớ (SGK/ 140)

IV. Luyện tập

1. Lập dàn ý cho đề bài: Giới thiệu về chiếc nón lá Việt Nam

2. Tham khảo gợi ý sau để lập dàn bài

QUY TRÌNH LÀM NÓN

- Lá cọ

Chợ nón Làng Chuông

Ảnh: Trung Thành

- Phơi khô

- Là phẳng lá, cắt lá

- Làm 16 vòng tròn bằng cật nửa

- Khâu nón: đặt lá lên trên khâu theo 16 vòng

- Dùng ni lông, sợi len để trang trí nón

CÔNG DỤNG CỦA CHIẾC NÓN LÁ

Che nắng, che mưa

Thiếu nữ làm duyên

Nữ sinh đi học

Các điệu múa dân tộc

Trang trí, trưng bày

**Kết hợp với áo dài tôn vinh
vẻ đẹp người phụ nữ Việt
Nam**

I. Mở bài : Giới thiệu về chiếc nón lá Việt Nam.

- Nón là vật dụng quen thuộc với đời sống người Việt từ xưa đến nay.

II. Thân bài

1. Nguyên liệu

- Làm bằng lá cọ non phơi sương, kết với những vòng tròn bằng nửa rường nhỏ dần lên đỉnh tạo độ bền, dẻo cho nón.

2. Quy trình làm nón :

- Vót nửa, lau lá, phơi sương, ủi lá, cắt còn 50cm.

- Định vị 16 vòng nửa vào khuôn gỗ hình chóp.

- Xếp hai lớp lá (trong 20, ngoài 30 lá), ngọn hướng lên.

Khâu lá vào khung bằng cước từ trên xuống dưới.

Khi hoàn tất, quét lên mặt ngoài một lớp dầu bóng hay bọc lại bằng ni lông trong suốt bảo vệ nón.

Trang trí : hình chìm bên trong, bài thơ, thêu .

3. Công dụng – bảo quản :

- Nón dùng để che mưa, nắng, quạt mát. Làm duyên cho các thiếu nữ làm quà tặng. Người bạn thân thiết của nhà nông.
- Cát, treo sau khi sử dụng tránh nước, ướm cần hong khô. Không để vật nặng đè lên.

4. Giá trị truyền thống:

- Tôn thêm vẻ đẹp người phụ nữ Việt Nam.
- Nguồn cảm hứng sáng tác nghệ thuật.
- Cùng với tà áo dài, nón là biểu trưng của đất nước, con người Việt Nam.

5. Làng nghề tiêu biểu

- Làng Chuông (Hà Tây), Huế, Quảng Bình . . .

III. Kết bài

- Chiếc nón lá biểu tượng của người phụ nữ Việt Nam, là nét đẹp văn hóa bền vững của người Việt Nam.
- Chiếc nón trong hiện tại và tương lai.

**Đề bài và
cách làm bài
văn thuyết
minh**

Đề văn thuyết minh :

Nêu đối tượng cần thuyết minh.

Cách làm bài văn thuyết minh :

Tìm hiểu kĩ đối tượng

Xác định tri thức về đối tượng

Sử dụng phương pháp thuyết minh thích hợp

Ngôn từ chính xác , dễ hiểu.

Bố cục bài văn thuyết minh :gồm 3 phần

Mở bài:giới thiệu đối tượng

Thân bài:Trình bày cấu tạo, đặc điểm,lợi ích ...của đối tượng

Kết bài:bày tỏ thái độ với đối tượng.

DẶN DÒ

- Học thuộc ghi nhớ, làm hoàn chỉnh bài văn.
- Chuẩn bị bài: Luyện nói thuyết minh về một thứ đồ dùng.

Chào tạm biệt các em